

Київський університет імені Бориса Грінченка

Кафедра філософії

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи
О.Б.Жильцов
«   »   2015 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

НОВА ФІЛОСОФІЯ ХІХ СТОРІЧЧЯ

напрямок підготовки 6.020301 «Філософія»

Інститут суспільства

2015 – 2016 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Нова філософія XIX сторіччя» для студентів напряму підготовки 6.020301 «Філософія» галузі знань «Гуманітарні науки».

Розробник:

Горбань Олександр Володимирович, доктор філософських наук, професор, професор кафедри філософії Інституту суспільства Київського університету імені Бориса Грінченка.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри філософії Інституту суспільства. Протокол від « 31 » серпня 2015 року, протокол № 2.

Завідувач кафедри філософії
доктор філософських наук, професор Алф Александрова О.С.

Соколовська С.В. - СВФ

© Горбань О.В., 2015 р.

© Київський університет імені Бориса Грінченка, 2015 р.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 6,00	Галузь знань 0203 «Гуманітарні науки»	Нормативна дисципліна циклу професійної та практичної підготовки
	Напрямок підготовки 6.020301 «Філософія»	
Модулів – 2	Освітньо-кваліфікаційний рівень: «бакалавр»	Рік підготовки 4-й
Змістових модулів – 2		Семестр 1-й
Індивідуальні завдання: орієнтовна тематика індивідуальних завдань додається (див. п.9)		Лекції 36 год.
Загальна кількість годин – 216		Семінарські 34 год.
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 5 самостійної роботи студента – 5		Модульний контроль 10 год.
		Самостійна робота 100 год.
		Семестровий контроль 36 год.
		Вид контролю іспит

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить (%):

для денної форми навчання – 42% / 58%.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – формування у студентів цілісних уявлень про нову посткласичну філософію XIX століття, генезу основних альтернативних класичній філософії форм та способів філософствування.

Завдання:

ознайомити студентів з основними філософськими концепціями, що виникли з середини XIX століття в посткласичну добу, сформувані уявлення про засади духовної та інтелектуальної культури того часу.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- найважливіші напрямки та школи розвитку посткласичної філософської думки XIX століття;
- основні ідеї ключових персоналій західноєвропейської та північноамериканської посткласичної філософії XIX століття;
- стратегії вирішення проблем, сформульованих в дискурсі посткласичної філософської думки XIX століття;
- володіти основними поняттями (категоріями), виробленими в філософії XIX століття та вміти використовувати їх в своїй професійній діяльності.

вміти:

- проводити порівняльний аналіз філософських систем, що склалися в даний час, в їх співставленні з основними тенденціями філософської думки минулого та сучасності;
- експлікувати значення та історію становлення найважливіших концептів посткласичної філософії XIX століття;
- виявляти вплив найважливіших ідей філософської думки XIX століття на сучасні філософські, культурологічні та соціально-політичні концепції;
- артикулювати свої власні ідеї чи підходи до питань, що вивчаються.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Посткласична філософія XIX століття: німецький шлях

Тема 1. Становлення посткласичної філософії

Основні риси та особливості духовної ситуації в Європі в першій половині XIX століття. Місце і роль філософії в інтелектуальному житті Європи XIX століття. Філософія і (або) наука, рефлексія і (або) життя. Проблема співвідношення "Cogito" і "Sum". Переосмислення західноєвропейськими мислителями проблем Бога, світу і людини. Витоки філософських переконань європейських мислителів XIX століття: романтизм, наука, технологічний прогрес.

Зміна предмета і методу філософії, способу і стилю філософствування в XIX столітті. Трансформація рефлексивності (самосвідомість-суб'єктивність). Доля ідеалів Просвітництва в XIX столітті. Два "світи" Канта і генезис філософії в XIX столітті.

Тема 2. Неокантіанство

Проблематика і напрями досліджень, основні представники. Неокантіанство і Кант. Предмет філософії неокантіанства.

Марбурзька школа: критика кантівської "речі в собі" і трансцендентальний метод Г. Когена. Критика емпіризму і метафізики. Розробка логічного підґрунтя і структури сучасного наукового знання. Поняття субстанції та функції в концепції Е. Кассіра. Обґрунтування логіки "точних наук" П. Наторпом. Соціально-політичні та етичні доктрини. Еволюція школи.

Баденська школа неокантіанства (В. Віндельбанд, Г. Ріккерт). Проблеми методології природничого історичного пізнання, обґрунтування дуалізму номотетичного (генералізуючого) і ідеографічного (індивідуалізуючого) методів. Філософія цінностей - цінності і нормативна свідомість як предмет філософії. Філософія культури та філософія історії.

Тема 3. Іманентна філософія та емпіріокритицизм

Філософія як теорія пізнання. Іманентна філософія В. Шуппе. Априоризм. Ідея теоретико-пізнавальної логіки. Іманентна філософія про істину. Розвиток іманентної філософії І. Ремке.

Е. Мах і Р. Авенаріус - основні представники емпіріокритицизму. Емпіріокритична принципова координація. Вчення Р. Авенаріуса про "інтродукції" і принципову координацію. Принцип найменшої витрати сили, структура досвіду за Р. Авенаріусом. Тлумачення Е. Махом наукового пізнання. Теорія "нейтральних елементів". Наука як економія мислення. Еволюція емпіріокритицизму і рецепція його ідей в науковому пізнанні та філософії XIX - XX ст.

Тема 4. Ірраціоналізм

Метафізика А. Шопенгауера. Ставлення А. Шопенгауера до кантівської філософії. Світ як уявлення: природа уявлення, здатність уявлення, закон достатньої підстави, вчення про пізнання, мета пізнання. Світ як воля: воля як річ в собі,

об'єктивація волі, шаблі світу (ідеї), натурфілософія, ідеї як об'єкт мистецтва, ієрархія мистецтв, предмет філософії. Детермінізм і проблема свободи волі людини. Світоглядний песимізм А. Шопенгауера. Метафізика моралі. Критика історії та історичної свідомості. Вплив ідей А. Шопенгауера на європейську філософію. Філософія "несвідомого" Е. фон Гартмана. Песимізм в ХІХ столітті.

Екзистенціальна діалектика С. К'єркегора. Поняття іронії. Проблема людської суб'єктивності. Вчення про "стадії життя" і "моральна діалектика" як засіб самовизначення людини. Діалектика відчаю. Боротьба С. К'єркегора з гегелівською філософією. Етичне та естетичне. Релігійний пафос С. К'єркегора. Доля філософських ідей С. К'єркегора.

Тема 5. Філософія життя

Філософія Ф. Ніцше. Три періоди творчості, основні твори. Ставлення до А. Шопенгауера. "Народження трагедії з духу музики": «аполлонічне» і «діонісійське» начало світу; трагічне світовідчуття греків; мистецтво як спосіб осягнення світу; символізм. Філософія "вільних умів". Програма "переоцінки всіх цінностей". "Смерть бога", імморалізм і тотальна критика культури. Діагностика європейського нігілізму; Ніцше і нігілізм. "Остання людина" і ідеал "надлюдини". Ідея "вічного повернення" як філософське осмислення самодостатності й замкнутості світу. "Воля до влади" - синтетичне вчення про життя. Доля філософії Ніцше.

"Філософія життя", її своєрідність. "Буття", "становлення", "життя", "переживання" як основні категорії "філософії життя". Віталізм і психологізм в інтерпретаціях життя.

У. Дільтей про життя та "історичне життя". Поняття "історичності". "Об'єктивація життя": переживання і вираз (значення). Психологізація історичної реальності. Описова психологія і герменевтика. "Науки про дух" і "науки про природу". Програма "наук про дух". Сутність філософії, типологія світоглядів. Проект "Критики історичного розуму" і історизм У. Дільтея.

Інтуїтивізм А. Бергсона. "Надсвідомість" як основа світу. Поняття інстинкту, інтелекту, інтуїції в "Творчій еволюції". Джерела моралі і релігії.

Філософія трагедії Г. Зіммеля: трансцендентність життя і індивідуальний закон існування. Філософія культури: життя і культура. Г. Зіммель про конфлікт сучасної культури. Проблеми філософії історії. Філософські підстави теоретичної соціології Г. Зіммеля. Соціологія як наука про "буття-суспільство", про форми суспільності. Г. Зіммель про "формальну" і "філософську" соціологію.

Змістовий модуль 2. Посткласична філософія ХІХ століття: англосаксонський шлях

Тема 6. Філософія vs наука: посткласична дилема

Зміна парадигм класичних філософських систем, заснованих на систематичному розумінні, що розглядали світ в єдності, з пропозицією одних або єдиних підстав буття. Припинення продукування глобальних філософських систем, що виходили з потреби об'єднання світу європейської культури.

Зміна ситуації, що складається в європейській філософії, з середини ХІХ століття. Прискорення і радикалізація соціокультурних змін у суспільстві. Руйнування соціально-політичних структур. «Атомізація» суспільства як зміна типу соціальних зв'язків, зростання автономії особистості. Втрата адекватності сформованих форм ідентифікації людини щодо соціальних простору і часу. Руйнування і трансформація традиційної ієрархії цінностей.

Висування науки на домінуючі позиції в культурі. Друга наукова революція, результатом якої стала професіоналізація наукової діяльності. Наука стає одиницею в суспільному розподілі праці, соціальним інститутом. Оформляється її предметна організація. Наука починає замикатися на виробництво, перетворюватися на «безпосередню продуктивну силу». Наукове знання вирізняється з раніше загального для нього контексту з філософією. Наукова картина світу починає займати соціокультурну нішу, яка раніше займалася релігійним світоглядом і філософією.

Тема 7. Позитивізм

Позитивізм як світогляд, стиль мислення і філософія. Соціально-історичні передумови та теоретичні джерела позитивної філософії. Основні етапи позитивізму.

О. Конт і Програма "позитивної філософії". Предмет науки і предмет "позитивної філософії". "Закон трьох стадій розвитку людського духу" як універсальний закон історії. Класифікація наук і основні принципи пізнання О. Конта. Виникнення соціології; місце соціології в системі наук. Соціальна філософія та соціологія як "позитивна" наука. Критерії науковості. Суспільство як предмет соціології. О. Конт про соціальну статику і соціальну динаміку. Порядок і прогрес. Ідея синтетичної історії людства. "Позитивна політика і проект" релігії людства" О. Конта.

Логіка позитивного дослідження Дж. Ст. Мілля. Вчення про принципи ("канони") індуктивної логіки. Утилітаризм, евідемонізм і суспільний прогрес. Психологізація суспільної реальності в концепції "наук про дух" Мілля.

Еволюціонізм і "феноменалістська" теорія пізнання Г. Спенсера. Еволюція і прогрес, спрямованість еволюції. Універсальні закони і механізми еволюції в природі і суспільстві. Органічна теорія суспільства Г. Спенсера. Закони диференціації та інтеграції в соціальних системах. Теорія організацій. Історична типологія суспільств.

Тема 8. Природничий матеріалізм та посткласичний абсолютний ідеалізм

Природничонауковий матеріалізм Т. Гекслі. Основні принципи природничонаукового матеріалізму. Т. Гекслі та агностицизм. Від «емоційної теології» до фідейзму.

Англійський "абсолютний ідеалізм". Доля гегелівської філософії в ХІХ столітті. Виникнення неогегельянства в Європі. Основні представники "абсолютного ідеалізму". Ідея єдності, цілісності, гармонії світу як абсолюту у вченні Т. Гріна. Філософія Ф. Бредлі: проблема універсалій, критика емпіризму і психологізму.

Вчення про діалектичний методі як основний принцип цілісності свідомості. Видимість і реальність. Вчення про абсолют.

Тема 9. Прагматизм

Виникнення прагматизму. Прагматизм як «філософський товар» американської філософії. Ч.С. Пірс як ідеолог прагматизму. Проблема інтерпретації філософії Ч. Пірса. Сумнів та «прагматична віра». Порівняльна цінність методів закріплення вірувань. «Науковий метод» та вірогідність. Прагматична теорія значення. «Випадок, Любов та Логіка»: «метафізика» Ч. Пірса. Система категорій. «Тихізм»-«синехізм»-«агапізм». Філософія Ч. Пірса та «клімат думок».

Прагматизм як система. Філософія В. Джемса. В Джемс: від психології до філософії прагматизму. Психологія В. Джемса. Прагматизм як метод залагодження філософських спорів. Прагматизм та істина. «Радикальний емпіризм» В. Джемса. Прагматизм та релігійна віра.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	денна форма				
	Усього	у тому числі			
л.		с.	м.к.	с.р.	
Змістовий модуль 1.					
Посткласична філософія XIX століття: німецький шлях					
Тема 1. Становлення посткласичної філософії	20	4	4	0	12
Тема 2. Неокантіанство	22	4	4	2	12
Тема 3. Іманентна філософія та емпіріокритицизм	20	4	4	0	12
Тема 4. Ірраціоналізм	22	4	4	2	12
Тема 5. Філософія життя	22	4	4	2	12
Разом за змістовим модулем 1	106	20	20	6	60
Змістовий модуль 2.					
Посткласична філософія XIX століття: англосаксонський шлях					
Тема 6. Філософія vs наука: посткласична дилема	18	4	2	0	10
Тема 7. Позитивізм	20	4	4	2	10
Тема 8. Природничий матеріалізм та посткласичний абсолютний ідеалізм	18	4	4	0	10
Тема 9. Прагматизм	18	4	4	2	10
Разом за змістовим модулем 2	74	16	14	4	40
Семестровий контроль	36	-	-	-	-
Усього годин	216	36	34	10	100

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Змістовий модуль 1. Посткласична філософія XIX століття: німецький шлях		
1	Становлення посткласичної філософії (Основні риси та особливості духовної ситуації в Європі в першій половині XIX століття. Місце і роль філософії в інтелектуальному житті Європи XIX століття. Філософія і (або) наука, рефлексія і (або) життя. Проблема співвідношення "Cogito" і "Sum". Переосмислення західноєвропейськими мислителями проблем Бога, світу і людини. Витоки філософських переконань європейських мислителів XIX століття: романтизм, наука, технологічний прогрес. Зміна предмета і методу філософії, способу і стилю філософствування в XIX столітті. Трансформація рефлексивності (самосвідомість-суб'єктивність). Доля ідеалів Просвітництва в XIX столітті. Два "світи" Канта і генезис філософії в XIX столітті)	4
2	Неокантіанство (Проблематика і напрями досліджень, основні представники. Неокантіанство і Кант. Предмет філософії неокантіанства. Марбурзька школа: критика кантівської "речі в собі" і трансцендентальний метод Г. Когена. Критика емпіризму і метафізики. Розробка логічного підґрунтя і структури сучасного наукового знання. Поняття субстанції та функції в концепції Е. Кассієра. Обґрунтування логіки "точних наук" П. Наторпом. Соціально-політичні та етичні доктрини. Еволюція школи. Баденська школа неокантіанства (В. Віндельбанд, Г. Ріккерт). Проблеми методології природничого історичного пізнання, обґрунтування дуалізму номотетичного (генералізуючого) і ідеографічного (індивідуалізуючого) методів. Філософія цінностей - цінності і нормативна свідомість як предмет філософії. Філософія культури та філософія історії)	4
3	Іманентна філософія та емпіріокритицизм (Філософія як теорія пізнання. Іманентна філософія В. Шуппе. Априоризм. Ідея теоретико-пізнавальної логіки. Іманентна філософія про істину. Розвиток іманентної філософії І. Ремке. Е. Мах і Р. Авенаріус - основні представники емпіріокритицизму. Емпіріокритична принципова координація. Вчення Р. Авенаріуса про "інтродекції" і принципову координацію. Принцип найменшої витрати сили, структура досвіду за Р. Авенаріусом. Тлумачення Е. Махом наукового пізнання. Теорія "нейтральних елементів". Наука як економія мислення. Еволюція емпіріокритицизму і рецепція його ідей в науковому пізнанні та філософії XIX - XX ст.)	4
4	Ірраціоналізм (Метафізика А. Шопенгауера. Ставлення А. Шопенгауера до кантівської філософії. Світ як уявлення: природа уявлення, здатність уявлення, закон достатньої підстави, вчення про пізнання, мета пізнання. Світ як воля: воля як річ в собі, об'єктивація волі, щаблі світу (ідеї), натурфілософія, ідеї як об'єкт мистецтва, ієрархія мистецтв, предмет філософії. Детермінізм і проблема свободи волі людини. Світоглядний песимізм А. Шопенгауера. Метафізика моралі. Критика історії та історичної свідомості. Вплив ідей А. Шопенгауера на європейську філософію. Філософія "несвідомого" Е. фон Гартмана. Песимізм в XIX столітті. Екзистенціальна діалектика С. К'єркегора. Поняття іронії. Проблема людської суб'єктивності. Вчення про "стадіях життя" і "моральна діалектика" як засіб самовизначення людини. Діалектика відчаю. Боротьба С. К'єркегора з гегелівською філософією. Етичне та естетичне. Релігійний пафос С. К'єркегора. Доля філософських ідей С. К'єркегора.)	4

5	<p>Філософія життя (Філософія Ф. Ніцше. Три періоди творчості, основні твори. Ставлення до А. Шопенгауера. "Народження трагедії з духу музики": «апполонічне» і «діонісійське» начало світу; трагічне світовідчуття греків; мистецтво як спосіб осягнення світу; символізм. Філософія "вільних умів". Програма "переоцінки всіх цінностей". "Смерть бога", імморалізм і тотальна критика культури. Діагностика європейського нігілізму; Ніцше і нігілізм. "Остання людина" і ідеал "надлюдини". Ідея "вічного повернення" як філософське осмислення самодостатності й замкнутості світу. "Воля до влади" - синтетичне вчення про життя. Доля філософії Ніцше. "Філософія життя", її своєрідність. "Буття", "становлення", "життя", "переживання" як основні категорії "філософії життя". Віталізм і психологізм в інтерпретаціях життя. Дільтей про життя та "історичне життя". Поняття "історичності". "Об'єктивація життя": переживання і вираз (значення). Психологізація історичної реальності. Описова психологія і герменевтика. "Науки про дух" і "науки про природу". Програма "наук про дух". Сутність філософії, типологія світоглядів. Проект "Критики історичного розуму" і історизм У. Дільтея. Інтуїтивізм А. Бергсона. "Надсвідомість" як основа світу. Поняття інстинкту, інтелекту, інтуїції в "Творчій еволюції". Джерела моралі і релігії. Філософія трагедії Г. Зіммеля: трансцендентність життя і індивідуальний закон існування. Філософія культури: життя і культура. Г. Зіммель про конфлікт сучасної культури. Проблеми філософії історії. Філософські підстави теоретичної соціології Г. Зіммеля. Соціологія як наука про "буття-суспільство", про форми суспільності. Г. Зіммель про "формальну" і "філософську" соціологію.)</p>	4
<p><u>Змістовий модуль 2. Посткласична філософія XIX століття: англосаксонський шлях</u></p>		
6	<p>Філософія vs наука: посткласична дилема (Зміна парадигм класичних філософських систем, заснованих на систематичному розумінні, що розглядали світ в єдності, з пропозицією одних або єдиних підстав буття. Припинення продукування глобальних філософських систем, що виходили з потреби об'єднання світу європейської культури. Зміна ситуації, що складається в європейській філософії, з середини XIX століття. Прискорення і радикалізація соціокультурних змін у суспільстві. Руйнування соціально-політичних структур. «Атомізація» суспільства як зміна типу соціальних зв'язків, зростання автономії особистості. Втрата адекватності сформованих форм ідентифікації людини щодо соціальних простору і часу. Руйнування і трансформація традиційної ієрархії цінностей. Висування науки на домінуючі позиції в культурі. Друга наукова революція, результатом якої стала професіоналізація наукової діяльності. Наука стає одиницею в суспільному розподілі праці, соціальним інститутом. Оформляється її предметна організація. Наука починає замикатися на виробництво, перетворюватися на «безпосередню продуктивну силу». Наукове знання вирізняється з раніше загального для нього контексту з філософією. Наукова картина світу починає займати соціокультурну нішу, яка раніше займалася релігійним світоглядом і філософією.)</p>	2

7	<p>Позитивізм (Позитивізм як світогляд, стиль мислення і філософія. Соціально-історичні передумови та теоретичні джерела позитивної філософії. Основні етапи позитивізму. О. Конт і Програма "позитивної філософії". Предмет науки і предмет "позитивної філософії". "Закон трьох стадій розвитку людського духу" як універсальний закон історії. Класифікація наук і основні принципи пізнання О. Конта. Виникнення соціології; місце соціології в системі наук. Соціальна філософія та соціологія як "позитивна" наука. Критерії науковості. Суспільство як предмет соціології. О. Конт про соціальну статистику і соціальну динаміку. Порядок і прогрес. Ідея синтетичної історії людства. "Позитивна політика і проект" релігії людства" О. Конта. Логіка позитивного дослідження Дж. Ст. Мілля. Вчення про принципи ("канони") індуктивної логіки. Утилітаризм, евідемонізм і суспільний прогрес. Психологізація суспільної реальності в концепції "наук про дух" Мілля. Еволюціонізм і "феноменалістська" теорія пізнання Г. Спенсера. Еволюція і прогрес, спрямованість еволюції. Універсальні закони і механізми еволюції в природі і суспільстві. Органічна теорія суспільства Г. Спенсера. Закони диференціації та інтеграції в соціальних системах. Теорія організацій. Історична типологія суспільств)</p>	4
8	<p>Природничий матеріалізм та посткласичний абсолютний ідеалізм (Природничонауковий матеріалізм Т. Гекслі. Основні принципи природничонаукового матеріалізму. Т. Гекслі та агностицизм. Від «емоційної теології» до фідейзму. Англійський "абсолютний ідеалізм". Доля гегелівської філософії в ХІХ столітті. Виникнення неогегельянства в Європі. Основні представники "абсолютного ідеалізму". Ідея єдності, цілісності, гармонії світу як абсолюту у вченні Т. Гріна. Філософія Ф. Бредлі: проблема універсалій, критика емпіризму і психологізму. Вчення про діалектичний методі як основний принцип цілісності свідомості. Видимість і реальність. Вчення про абсолют.)</p>	4
9	<p>Прагматизм (Виникнення прагматизму. Прагматизм як «філософський товар» американської філософії. Ч.С. Пірс як ідеолог прагматизму. Проблема інтерпретації філософії Ч. Пірса. Сумнів та «прагматична віра». Порівняльна цінність методів закріплення вірувань. «Науковий метод» та вірогідність. Прагматична теорія значення. «Випадок, Любов та Логіка»: «метафізика» Ч. Пірса. Система категорій. «Тихізм»-«синехізм»-«агапізм». Філософія Ч. Пірса та «клімат думок». Прагматизм як система. Філософія В. Джемса. В Джемс: від психології до філософії прагматизму. Психологія В. Джемса. Прагматизм як метод залагодження філософських спорів. Прагматизм та істина. «Радикальний емпіризм» В. Джемса. Прагматизм та релігійна віра.)</p>	4
Разом		34

6. Теми лабораторних занять – не передбачено навчальним планом

7. Теми практичних занять – не передбачено навчальним планом

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Бали
Змістовий модуль 1.		60	15
1	В контексті першої теми студенти, використовуючи рекомендовану літературу, повинні самостійно опрацювати першоджерела за темою «Становлення посткласичної філософії»	12	3
2	В контексті другої теми студенти, використовуючи рекомендовану літературу, повинні самостійно опрацювати першоджерела за темою «Неокантіанство»	12	3
3	В контексті третьої теми студенти, використовуючи рекомендовану літературу, повинні самостійно опрацювати першоджерела за темою «Іманентна філософія та емпіріокритицизм»	12	3
4	В контексті четвертої теми студенти, використовуючи рекомендовану літературу, повинні самостійно опрацювати першоджерела за темою «Ірраціоналізм»	12	3
5	В контексті п'ятої теми студенти, використовуючи рекомендовану літературу, повинні самостійно опрацювати першоджерела за темою «Філософія життя»	12	3
Змістовий модуль 2.		40	12
6	В контексті шостої теми студенти, використовуючи рекомендовану літературу, повинні самостійно опрацювати першоджерела за темою «Філософія vs наука: посткласична дилема»	10	3
7	В контексті сьомої теми студенти, використовуючи рекомендовану літературу, повинні самостійно опрацювати першоджерела за темою «Позитивізм»	10	3
8	В контексті восьмої теми студенти, використовуючи рекомендовану літературу, повинні самостійно опрацювати першоджерела за темою «Природничий матеріалізм та посткласичний абсолютний ідеалізм»	10	3
9	В контексті дев'ятої теми студенти, використовуючи рекомендовану літературу, повинні самостійно опрацювати першоджерела за темою «Прагматизм»	10	3
Разом		100	27

9. Індивідуальне науково-дослідне завдання

Формою самостійної роботи студентів є виконання індивідуальної науково-дослідної роботи у вигляді реферату на відповідну тему з курсу «Нова філософія XIX сторіччя». Для того, щоб отримати вищий бал з цього виду роботи слід дотримуватись усіх вимог, які вказані у вимогах написання реферату.

Вимоги до оформлення реферату:

- 1) повинен бути титульний лист, заповнений відповідно до зразку;
- 2) другою окремою сторінкою реферату повинен йти план або зміст;
- 3) в кінці обов'язково має міститися невеликий висновок;
- 4) обов'язково вказується список використаної літератури в алфавітному порядку;
- 5) зноски робляться посторінково, внизу під текстом;
- 6) текст має бути пронумерований починаючи з 3 сторінки.

Обсяг реферату до 15-20 сторінок машинописного тексту. Повинно загалом бути використано не менше 10 джерел, особлива увага приділяється використанню і цитуванню першоджерел.

ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ ТИТУЛЬНОГО АРКУША

<i>перша сторінка</i>
КІЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ Б.Д.ГРІНЧЕНКА
Кафедра філософії
ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАУКОВО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ
з курсу «Нова філософія XIX сторіччя»
Студента (студентки) Факультету, курсу <i>Прізвище, ім'я</i>
Київ - 2015

ОРІЄНТОВНА ТЕМАТИКА ІНДЗ

1. Метафізика А. Шопенгауера.
2. Світ як уявлення. Закон достатньої основи.
3. Світ як воля. Об'єктивація
4. Метафізика моралі.
5. Екзистенційна діалектика С. Кьєркегора.
6. Вчення про “стадії життєвого шляху”.
7. Етика та релігія.
8. Діалектика відчаю.
9. Перший позитивізм.
10. Закон “трьох стадій розвитку духу” О. Конта.
11. Еволюціонізм Г. Спенсера.
12. Витоки філософії неокантіанства.
13. Філософія та природознавство (Марбургська школа).
14. Специфіка історичного пізнання Баденської школи.
15. Теорія цінностей Баденської школи.
16. Витоки філософії Ф. Ніцше.
17. “Артистична метафізика” Ніцше.
18. Наука як спосіб осягнення світу.
19. Програма “переоцінки всіх цінностей”.
20. Тотальна критика культури.
21. Витоки філософії життя.
22. Проблеми історичного пізнання у В. Дільтея.
23. Інтуїтивізм А. Бергсона.
24. Життя та культура в філософії Г. Зиммеля.
25. Морфологія культури О. Шпенглера.

Критерії оцінювання ІНДЗ

№ п/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів за кожним критерієм
1.	Обґрунтування актуальності, формулювання мети, завдань та визначення методів дослідження	6 бали
2.	Критичний аналіз суті та змісту першоджерел. Виклад фактів, ідей, результатів досліджень в логічній послідовності. Аналіз сучасного стану дослідження проблеми, розгляд тенденцій подальшого розвитку даного питання.	10 балів
3.	Дотримання правил реферуванням наукових публікацій	5 бали
4.	Доказовість висновків, обґрунтованість власної позиції, пропозиції щодо розв'язання проблеми, визначення перспектив дослідження	5 бали
5.	Дотримання вимог щодо технічного оформлення структурних елементів роботи (титульний аркуш, план, вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел)	4 бали
	Разом	30 балів

Шкала оцінювання ІНДЗ

Рівень виконання	Кількість балів, що відповідає рівню	Оцінка за традиційною системою
Високий	25–30	Відмінно
Достатній	19–24	Добре
Середній	13–18	Задовільно
Низький	0–12	Незадовільно

10. Навчально-методична карта дисципліни

Разом: 216 год., із них: лекції – 36 год., семінарські заняття – 34 год., модульний контроль – 10 год., самостійна робота – 100 год., сем. контр. – 36 год.

Модулі (назви, бали)	Змістовий модуль 1. Посткласична філософія XIX століття: німецький шлях (105 балів)					Змістовий модуль 2. Посткласична філософія XIX століття: англосаксонський шлях (74 балів)			
Теми	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Лекції (теми, бали)	Становлення посткласич- ної філософії (1 бал)	Неокантіан- ство (1 бал)	Іманентна філософія та емпіріокритик- цизм (1 бал)	Ірраціона- лізм (1 бал)	Філософ- фія життя (1 бал)	Філософія vs наука: посткласич- на дилема (1 бал)	Позити- візм (1 бал)	Природничий матеріалізм та посткласич- ний абсолютний ідеалізм (1 бал)	Прагма- тизм (1 бал)
Семінарські заняття (теми, бали)	Становлення посткласич- ної філософії (2 бали)	Неокантіан- ство (2 бали)	Іманентна філософія та емпіріокритик- цизм (2 бали)	Ірраціона- лізм (2 бали)	Філософ- фія життя (2 бали)	Філософія vs наука: посткласич- на дилема (2 бали)	Позити- візм (2 бали)	Природничий матеріалізм та посткласич- ний абсолютний ідеалізм (2 бали)	Прагма- тизм (2 бали)
Самостійна робота	Самостійна робота до першої теми (3 бали)	Самостійна робота до другої теми (3 бали)	Самостійна робота до третьої теми (3 бали)	Самостійна робота до четвертої теми (3 бали)	Самостійн а робота до п'ятої теми (3 бали)	Самостійна робота до шостої теми (3 бали)	Самостійн а робота до сьомої теми (3 бали)	Самостійна робота до восьмої теми (3 бали)	Самостійна робота до дев'ятої теми (3 бали)
Поточний контроль (вид, бали)		МКР 1 (25 балів)		МКР 2 (25 балів)	МКР 3 (25 балів)		МКР 4 (25 балів)		МКР 5 (25 балів)
Семестровий контроль	Іспит								

11. Методи навчання

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності:

1) За джерелом інформації:

- *Словесні*: лекція (традиційна, проблемна, лекція-прес-конференція) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint-презентація), лабораторні роботи, пояснення, розповідь, бесіда.
- *Наочні*: спостереження, ілюстрація, демонстрація.
- *Практичні*: вправи.

2) За логікою передачі і сприймання навчальних матеріалів: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проектів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

Вивчення дисципліни здійснюється за машинним варіантом з організацією занять у спеціалізованих комп'ютерних залах, де кожний студент отримує можливість навчатись безпосередньо на індивідуальному робочому місці, обладнаному персональним комп'ютером.

12. Методи контролю

Навчальні досягнення студентів з дисципліни оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок, розширення кількості підсумкових балів до 100.

Оцінка за кожний змістовий модуль включає бали за поточну роботу студента на практичних заняттях, за виконання індивідуальних завдань, за модульну контрольну роботу. Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в електронному вигляді або з використанням роздрукованих завдань. Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу змістового модуля.

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

- *Методи усного контролю*: індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, екзамен.
- *Методи письмового контролю*: модульне письмове тестування; підсумкове письмове тестування, реферат.
- *Комп'ютерного контролю*: тестові програми.
- *Методи самоконтролю*: уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- систематичність відвідування занять;
- своєчасність виконання навчальних і індивідуальних завдань;
- повний обсяг їх виконання;
- якість виконання навчальних і індивідуальних завдань;
- самостійність виконання;
- творчий підхід у виконанні завдань;
- ініціативність у навчальній діяльності;

- виконання тестових завдань.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти дисципліни (п. 10), де зазначено види контролю і кількість балів за видами. Систему рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переведення у національну (4-бальну) та європейську (ECTS) шкалу подано нижче у таблицях.

Методика розрахунків модульної і семестрової оцінок студента

№ з/п	Оцінка студента	Макс. оцінка	Модуль 1	Модуль 2
1	Максимальна підсумкова семестрова модульна оцінка (МС)	100	-	-
2	Максимальні підсумкові оцінки за змістовими модулями (ММ)	100	50	50
3	Фактична кількість балів, отриманих студентом за видами поточного контролю (приклад) (ФБ)		47	40
4	Підсумкові фактичні оцінки студента за змістовими модулями $M = \text{ФБ} / \text{МВ} * \text{ММ}$		50	50
5	Підсумкова семестрова модульна оцінка студента $C = M_1 + M_2$		100	
7	Підсумкова семестрова рейтингова оцінка студента $P = C + E$		61/C	

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	Зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
69-74	D	задовільно	
60-68	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

Викладання навчальної дисципліни забезпечується сучасними технічними засобами навчання, які побудовані на новітніх інформаційно-комунікаційних технологіях (мультимедійний комп'ютер, мультимедійний проектор, інтерактивний комплекс SMART Board, авторські засоби мультимедіа).

На заняттях і під час самостійній роботі студентів використовуються методичні рекомендації щодо вивчення дисципліни, ілюстративні комп'ютерні дидактичні матеріали, які розроблені на кафедрі, а саме:

- Опорні конспекти лекцій.
- Навчальні посібники.
- Робоча навчальна програма.
- Збірка тестових і контрольних завдань для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень студентів.
- Засоби підсумкового контролю (комп'ютерна програма тестування, комплект друкованих

- завдань для підсумкового контролю).
- Презентації.

14. Рекомендована література

1. Виндельбанд, В. От Канта до Ницше. История новой философии в связи с общей культурой и отдельными науками / В. Виндельбанд. - М., 1998. - 640 с.
2. Виндельбанд, В. Философия в немецкой духовной жизни XIX столетия / В. Виндельбанд. - М., 1993. - 93 с.
3. Зотов, А.Ф. Современная западная философия / А.Ф. Зотов. - М., 2001. - 540 с.
4. Коплстон, Ф. От Фихте до Ницше / Ф. Коплстон. - М., 2004. - 480 с.
5. Рассел, Б. История западной философии / Б. Рассел. - М., 1993. - 680 с.
6. Реале, Дж. Западная философия от истоков до наших дней. Т.4. / Дж. Реале, Д. Антисери. - СПб., 1997. - 810 с.
7. Трахтенберг, О.В. Очерки по истории философии и социологии Англии XIX в. / О.В. Трахтенберг. - М., 1959. - 320 с.
8. Гейне, Г. К истории религии и философии в Германии / Г.К. Гейне. - М., 1994.-105 с.
9. Левит, К. От Гегеля к Ницше. Революционный перелом в мышлении 19 века / К. Левит. - СПб., 2002. - 671 с.
10. Гайм, Р. Романтическая школа / Р. Гайм. - СПб., 2006. - 893 с.
11. Энгельс, Ф. Людвиг Фейербах и конец немецкой классической философии // Маркс К., Энгельс Ф. Соч. 2-е изд., т. 21. С.48-73.
12. Пирс Ч.С. Начала прагматизма. - СПб., 2000, т.1.
13. Пирс Ч.С. Избранные произведения, - М., 2000.
14. Пирс Ч.С. Принципы Философии. - СПб., 2001, т.2.
15. Джеймс У. Воля к вере. - М., 1997.
16. Джеймс У. Многообразие религиозного опыта. - М., 1991.
17. Дьюи Д. Свобода и культура. - Лондон, 1968.
18. Мельвиль Ю.К. Чарльз Пирс и прагматизм. - М., 1968.
19. Красненкова И.П. Проблема человека в прагматизме У. Джеймса. // «Антропологическая проблематика в западной философии». Под редакцией М.А. Гарнцева. М., МГУ, 1991.
20. Ницше Ф. Сочинения: В 2-х томах.- М., 1990.
21. Ницше Ф. Избранные произведения: В 3-х томах. - М., 1994.
22. Ницше Ф. Рождение трагедии. - М., 2001.
23. Данто А. Ницше как философ. - М., 2000.
24. Фридрих Ницше и философия в России. Сборник статей. - СПб., 1999.
25. Юнгер Ф. Ницше. - М., 2001.
26. А.Костикова. Философия жизни Ф. Ницше. // Западная философия XIX века. Под редакцией А.Ф. Зотова. - М., 2005.
27. Авенариус Р. О предмете психологии. - М., 2003
28. Мах Э. Познание и заблуждение. - М., 2003.
29. Ленин В.И. Материализм и эмпириокритицизм // Ленин В.И. Полное собр. соч. т.18.
30. Осипов В.И. Теория познания Э.Маха. - Архангельск, 1999.

31. Конт О. Дух позитивной философии. - М., 2001.
32. Милль Д.С. Основы политической экономии в 3-х томах. - М., 1980-1981.
33. Спенсер Г. Опыты научные, политические и философские. - Минск, 1998.
34. Виндельбанд В. От Канта до Ницше: история новой философии в ее связи с общей культурой и отдельными науками. - М., Канон-Пресс, 1998.
35. Виндельбанд В. Философия в немецкой духовной жизни XIX столетия. - М., 1993.
36. Риккерт Г. Науки о природе и науки о культуре. - М., 1998.
37. Риккерт Г. Философия жизни, - К, 1998.
38. Олейник А.В., Щетников А.И. Философско-психологические воззрения Марбургской школы. - Новосибирск. 1999.
39. Кассирер Э. Жизнь и учение Канта. - СПб., 1997.
40. Кассирер Э. Философия просвещения. - М., 2004.
41. Кьеркегор С. Страх и трепет. - М., 1993.
42. Кьеркегор С. О понятии иронии. // Логос - №4 - М., 1993. - С.176-198.
43. Гайденко П.П. Трагедия эстетизма. - М., 1970.
44. Быховский Б.Э. Кьеркегор. - М., 1972.
45. Шестов Л. Кьеркегор и экзистенциальная философия. - М. 1992.
46. Шопенгауэр А. Мир как воля и представление. //Шопенгауэр А. - Т.1. - М., 1992
47. Шопенгауэр А. Афоризмы и максимы. - М., 2001.
48. Быховский Б.Э. Шопенгауэр. - М., 1975.
49. Фишер Куно. Артур Шопенгауэр. - СПб., 1999.
50. Антология мировой философии. Т.3. М., 1971. - 580 с.
51. История философии. Энциклопедия. Мн., 2002. - 1375 с.
52. Человек. XIXв. Хрестоматия. М., 1995. - 410 с.
53. Хрестоматия по зарубежной философии конца XIX - нач. XX ст. Под ред. А.В. Соколова. МГУ, 1995. - 450 с.
54. Новая философская энциклопедия. В 4-х томах/ под ред. В.С. Степина. М., 2000-2001.
55. История философии: Запад-Россия-Восток. Книга третья: Философия XIX — XX в. Под редакцией проф. Н. В. Мотрошиловой и проф. А. М. Руткевича. Учебник для студентов высших учебных заведений. Второе издание. «Греко-латинский кабинет» Ю. А. Шичалина. - Москва, 1999.
56. Богомоллов А.С. Немецкая буржуазная философия после 1865 года. – М.: Изд-во МГУ, 1969. – 448 с.
57. Нарский И.С. Западноевропейская философия XIX века. – М.: Издательство «Высшая школа», 1976. – 584 с.